

Augstākā izglītība palīdz atrast vietu dzīvē

IK Inga Varslavova

„Viena lieta ir gribēt būt par aktieri, bet jādoma, vai pēc studijām varēs atrast darbu,” uzsver Rīgas Tehniskās universitātes rektors akadēmiķis Ivars Knēts. Eksāmenu drudzis tuvojas beigām, un pavasim drīz topošie studenti, kā ierasts, dosies uz augstskolām, lai pieteiktos sev vēlamajai studiju programmai. Par to, ar kādām noskaņām jaunos studēt gribētājus sagaidīs viena no lielākajām Latvijas augstskolām, runājam ar Ivaru Knētu.

Kas jauns Rīgas Tehniskajā universitātē (RTU) noticis pēdējā gada laikā? Kā ekonomiskā krīze ietekmējusi RTU?

Mēs visi sāpīgi izjūtam pašreizējo ekonomisko situāciju, kas valda pasaulē, tai skaitā mūsu valstī, un šī krīze, protams, ietekmē arī izglītības sistēmu. Skolas tiek reorganizētas, mazās skolas tiek slēgtas, zināms, ka skolēnu skaits samazinās. Līdz ar to vidusskolām būs zināmas problēmas atlasīt labākos skolēnus, taču Latvijas izugsme (un esmu pārliecināts, ka tāda būs) ir jānodrošina. Tāpēc nozīmīgs punkts šajā izugsmei ir izglītība – gan laba vidējā, gan, protams, kvalitatīva augstākā izglītība. Tas ir galamērķis, lai nodrošinātu to cilvēku sagatavošanu, kuri perspektīvā spēs radīt jaunas tehnoloģijas, darbvietas un atjaunot valsts saimniecisko dzīvi.

Pagājušā gada septembrī mēs vēl saņēmām pielikumu pie darba algu fonda, tika plānots, ka RTU valsts budžeta finansējums 2009./2010. gadam būs 29 miljoni latu. Taču decembrī valdības straujā lēmumi radīja milzīgas finansiālas izmaiņas un vienas no lielākajām cietējām bija valsts dibinātās augstskolas: valsts noteicta finansējuma samazinājumu valsts iestādēm tikai par 15%, bet augstskolām, kuras no 2009. gada 1. janvāra skaitās atvasinātās publiskās personas statusā, šis samazinājums bija 25%. Papildus valdība nolēma no atlūkuma paņemt nost vēl 10% ar piebildi, ka gada beigās, iespējams, saņemsim kaut ko atpakaļ. Šie 35% tika noņemti gan no darba algām, gan infrastruktūras izmaksām.

Šī finanšu situācija bija satricinājums visai izglītības sistēmai, bet RTU tas skāra īpaši, jo mēs bijām Latvijā vislielākā valsts finansējuma saņēmēji. Mums ir 7209 valsts finansētās studiju vietas un pēc jomas koeficienta sarežģītākās studiju

Ir jāzvēlas tās jomas, kas reālajā dzīvē ir vairāk vajadzīgas. Valsts finansējums tiek dots tām studiju programmām, kas valstij ir vajadzīgas, un tiem studentiem, kas konkursā ir vislabākie, norāda RTU rektors I. Knēts.

programmas. Līdz ar to cietām visvairāk – RTU tika atņemti nēdaudz vairāk kā 10 miljoni latu.

Kā finansējuma samazinājums ietekmē studiju kvalitāti?

Mācībspēks ir gatavojiens studiju programmai, viņš ir sagatavojis mācību materiālus un ir šajā jomā ar visu sirdi. Ja no algas pēkšņi kaut ko *noģiez*, tad tāpēc vien cilvēks nesāks mācīt sliktāk. Protams, nevar pateikt, ka nemaksāsim nemaz un tad būs liela ekonomija. Tomēr nevar arī pateikt, ka tiešā veidā no tā cieš studiju kvalitāte. Cieš augstākās izglītības kvalitāte kopumā, jo naudas trūkuma apstākļos cilvēki neredz perspektīvu pēc izglītības iegūšanas.

Viena no lielākajām problēmām Latvijas augstākajā izglītībā ir tā, ka daudzi studenti grib iegūt valsts apmaksātu izglītību bez sevišķi liela studiju darba. Attaisnojums parasti ir tāds, ka lūk, vecāki nevar apmaksāt studenta dzīvi Rīgā, tāpēc viņam jāstrādā un mācībām daudz vairs laika nepaliek. Taču tas, ka valsts par viņa studijām maksā universitātei gandrīz 4000 latu gadā un šo studiju laiku būtu jāizmanto pilnvērtīgi, viņus ne sevišķi uztrauc. Augstskolu likumā vēl joprojām ir punkts, ka

no 40 darba stundām nedēļā kontaktstundas ar mācībspēku nedrīkst pārsniegt 20. Pārējā laikā studentam vajadzētu mācīties mājās vai bibliotēkā, bet parasti tā nenotiek. Rezultātā, kad ir jākārto eksāmeni, students vienkārši tiem nav gatavs. Mēs ceram šo situāciju izmainīt jaunajā Augstākās izglītības likumā. Īpaši grūti iejusties augstskolas vidē ir pirmā kursa studentiem, tāpēc mēs ieviešam 1. kursa studentiem obligāto lekciju apmeklējumu. Tas katru gadu paglāb 300–350 studentu no atskaitēšanas.

Otrs moments, kas mums radīja grūtības, bija pārprasas demokrātijas izpaušana, kad pēc 9. klases skolēniem tika atlaists izvēlēties, kurā virzienā viņi vairāk specializēsies – humanitārajā vai eksaktajā. Protams, ka matemātikā, ķīmijā un fizikā mācīties ir daudz grūtāk. Noņākot 12. klasē, tādā skolēns noliek latviešu valodas, vēstures un svešvalodas eksāmenu, bet ar šādiem sertifikātiem viņš netiek mūsu universitātē, jo mēs prasām matemātikā un fizikā. Te rodas problēma – pēc trim gadiem vidusskolā skolēns varbūt ir sapratis, ka grib kļūt par inženieri, bet viņš sevi ir jau apzadzis un iespēju iegūt šo izglītību ir sev atņēmis. Tagad, patei-

Kādi ir jūsu novērojumi – kāds ir vidusskolēnu zināšanu līmenis pēdējos gados?

Godīgi sakot, šis līmenis uzlabojas. Līdz šim gan pie mums nākuši tie, kam matemātikas centralizētais eksāmens nebija obligāts, bet arī rādītāji, ko vēlāk parāda studenti, kas piedalās dažādos zinātniskajos konkursos, ir ļoti augsti.

Cik studentu universitātē uzņemsiet šogad?

Kopumā pie mums mācās apmēram 17 000 studentu. Šogad dienas studijās uz valsts finansētājām

vietām uzņemsim 1920 studentu. Protams, tiks piedāvātas arī maksas studiju vietas, bet mēs skatāmies, lai arī šiem maksas studentiem ir pietiekami labi rādītāji – ja cilvēks atnāk ar ballēm 4–5, tad ir gandrīz droši, ka pirmajā gadā tāds students atrīsies. Kāds tad ir konkurss uz mūsu studijām? Arhitektiem pagājušajā gadā bija 12 cilvēki uz vienu vietu, būvniekiem – 6,5, elektronikiem un mašīnbūvētājiem – apmēram 2,5, elektronikas speciālistiem – 1,7. Inženierekonomikas fakultāte galvenokārt nodrošina sevi ar maksas studentiem, pie kam tur ir tādas studiju programmas, kas ir unikālas, piemēram, īpašumu pārvaldība, kas šobrīd ir ļoti aktuāla.

Kāds šogad būs iestāšanās process?

Šis process lielā mērā ir datorizēts, daudz informācijas var saņemt RTU mājas lapā. Studentu reģistrācija notiks RTU galvenajā ēkā, Kaļķu ielā 1, kur viņiem būs iespēja satikt jau esošos studentus no visām fakultātēm, saņemt konsultācijas, atbildes uz sevi interesējošajiem jautājumiem, pieteikties studijām pie fakultāšu pārstāvjiem. Katras dienas uzņemšanas rezultāti būs redzami datorā.

Aktuāls vienmēr ir jautājums – vai mēs ceļam maksu par studijām. Te jāsaprot, ka studiju maksas par attiekties tikai uz jaunajiem pirmā gada studentiem. Vecāko kursu studentiem studija maksas ir saglabāta tajā līmenī, kāda tā bija, viņiem stājoties RTU. Pagājušajā gadā studiju maksas tika nedaudz palielinātas, bet šogad tās praktiski nemainās.

Kādas programmas RTU piedāvā?

RTU gatavo augstas klases speciālistus dažādās mūsu valsts tautsaimniecībā tik ļoti vajadzīgās jomās. Enerģētika un elektrotehnika, elektronika un telekomunikācijas, datorzinātnes un informācijas tehnoloģija, mehānika un mašīnbūve, transporta sistēmas un loģistika, ķīmiskā un materiālu tehnoloģija, ūdens, ceļu un tiltu būvniecība, ēdiena, siltuma un gāzes apgāde ir tikai daļa no piedāvātā specialitāšu klāsta.

Šogad mums sākas arī jauna programma – finanšu inženierija, to īsteno Datorzinātņu un informācijas tehnoloģiju fakultāte sadarbībā ar Inženierekonomikas un vadības fakultāti. Faktiski tur tiek apmācīti speciālisti, kas darbojas apdrošināšanas risku

prognozēšanā. Līdz šim šāda programma Latvijā nav bijusi. Kopumā universitātē darbojas astoņas fakultātes. Mums ir arī trīs filiāles (Daugavpīli, Liepājā un Ventspilī), kas nodrošina studijas pirmajā un otrajā gadā.

Kādas ir prakses iespējas?

Daudzi studenti izskaid, ka grib tādas studiju programmas, kurās ir iekļauta prakse. Tāpēc mēs vieni no pirmajiem pārgājām uz profesionālā bachelora programmām, kurās studijas ir ne mazāk kā 4 gadus, iekļaujot arī praksi. Gandrīz visās fakultātēs šīs programmas tiek īstenošanas. Ļoti daudzi uzņēmēji labprāt ņem preti mūsu studentus un piedāvā tiem darbu arī pēc studiju beigšanas.

Ko RTU piedāvā saņem studentiem kultūras un sporta jomā?

Kultūras jomā mums ir ļoti lielas iespējas, ko studenti aktīvi izmanto. Tāpat mums ir vairāki izcili kolektīvi, viens no tiem ir vīru koris „Gaudeamus”, kas nesens nosvinēja savu 50 gadu jubileju. Atzinību ir ieguvusi arī tautas deju ansambļi „Vektors”, kurš pērn organizēja arī Ginesa rekordu grāmatā iekļuvušo Gatves deju. Tāpat mums ir sieviešu koris „Delta”, stīgu ansambļi „Gaiva” un pūtēju orķestris „SPO”, kas vienmēr ar ovācijām tiek sagaidīts gan dziesmu svētkos, gan citos svētkos pasākumos. Ir arī citi interešu klubī, turklāt regulāri tiek organizēti dažādi kultūras pasākumi. Runājot par sportu, jāatzīmē, ka sporta nodarbības RTU ir obligātas, no mums rūp tas, lai būvnieki, arhitekti, inženieri un citi tehnisko profesiju pārstāvji ir veselīgi un sportiski. Sporta jomā mums svarīgs pasākums ir Rektora kausa izcīņa, kur piedalās visas fakultātes.

Kāpēc studentiem būtu jāzvēlas tieši eksakti zinātņu studijas?

Svarīgi ir saprast, kas studentu gaida nākotnē. Viena lieta meiteni ir gribēt būt aktrīsei, bet jādoma, vai pēc studijām varēs atrast darbu un savu vietu dzīvē. Ir jāzvēlas tās jomas, kas reālajā dzīvē ir vairāk vajadzīgas. Valsts finansējums tiek dots tām studiju programmām, kas valstij ir vajadzīgas, un tiem studentiem, kas konkursa kārtībā ir vislabākie. Rīgas Tehniskā universitāte pilnvērtīgi nodrošina speciālistu sagatavošanu valsts ekonomikas attīstībai svarīgajās, vajadzīgajās jomās. ■